Dokumentnamn: Vägledning; tandvård till asylsökande, gömda, papperslösa, nyanlända och EU-medborgare utan betalningsförmåga		Revision: 01
Dokumenttyp: 8.5.0.1.1-5 rutin	Dokumentnummer: 26-99	
Detta dokument gäller för: Hälso och sjukvården	Programområde/Funktionsområde: LPO Tandvård	
Dokumentansvarig: LPO Tandvård	Beslut av: Ordförande LPO Tandvård	
Beslut datum: 2024-12-27	Nästa revidering: 2027-02-20	

Vägledning; tandvård till asylsökande, gömda, papperslösa, nyanlända och EU-medborgare utan betalningsförmåga

Tandvård till asylsökande och personer utan nödvändiga tillstånd (dvs gömda och papperslösa)

Personer 18 år och äldre

Personer 18 år och äldre har rätt till akut tandvård. Behandlingen ges mot en avgift, 50 kr. Med akut tandvårdsbehov avses infektion, svullnad, blödning och trauma.

- Skador i ansiktsregionen innefattande skelett och större vävnadsskador med smärta, blödningar och funktionspåverkan är tillstånd som kräver omedelbar akut åtgärd. Behandling innebär i regel behandling av specialisttandvården i samverkan med sjukvården.
- Akuta tillstånd finns av olika allvarlighetsgrad. Grad av allmänpåverkan och patientens allmänna hälsa har betydelse för omhändertagandet.
- Målsättningen med en akut behandling är att insatt åtgärd medför att förnyat akutbesök inte behövs för det aktuella problemet.
- Tillstånd, som inte är av omedelbart akut karaktär, men där det är en uppenbar risk för att ett sämre och akut tillstånd uppstår, måste inte behandlas genast, men bör heller inte föregås av en längre väntetid. Resurstillgången avgör när insats kan ske.
- Om patienten begär vård som kan anstå, mot betalning 100% av taxan, kan det inte erbjudas.

1. **Smärttillstånd** i käkar och tuggmuskler i varierande grad och av varierande orsak samt traumatiska tandskador med pulpainvolvering eller lägesförskjutning. Här kan det vara särskilt viktigt med ett snabbt omhändertagande.

2. **Akuta, infektiösa tillstånd** i tänderna och deras omgivning ska åtgärdas. Exempel; sanering av infektionsfoci sker med incision, extraktion eller akut rotbehandling. Snabb insats av vikt, särskilt om allmänpåverkan finns. Akut rotbehandling innebär cavumpreparation och långtidstemporärt inlägg samt tät långtidstemporär ersättning, tex glasjonomercement. Vid beslut om rotbehandling eller extraktion ska utföras ska behandlaren värdera tanden ur funktionell och estetisk synpunkt samt i förhållande till den vårdsökandes bettstatus i övrigt. Om patienten tackar nej till att indicerad extraktion utförs informeras patienten om konsekvenserna. Dokumentation i journal om behandlarens förstahandsrekommendation för behandling ska alltid göras.

3. Större traumatiska skador utan pulpainvolvering. Vid omfattande **fraktur av tandkrona utan involverande av vital pulpavävnad** kan roten skyddas med långtidstemporär ersättning.

4. **Sekundärkariesangrepp i anslutning till kron- eller brokonstruktioner** bör åtgärdas om de äventyrar bibehållandet av konstruktionen.

5. **Lossnad krona och lossnad implantatkonstruktion** bör sättas fast.

6. **Tandluckor i överkäkens framtandsområde** kan ersättas med temporär protetisk ersättning om tandvårdens akutbehandling eller trauma har medfört en **ny** tandlucka. Undantagsvis gäller samma för ny tandlucka i underkäksfronten.

7. **Partiell protes** bör lagas om reparationen är nödvändig för protesens funktion.

8. **Protes** som gått förlorad eller skadats så att den inte går att laga, kan ersättas om protesen anses vara absolut nödvändig ur funktionell synpunkt för den vårdsökande.

Nyanlända med uppehållstillstånd fr.o.m. det år de fyller 20 år

Erbjuds akut tandvård enligt ovan och fullständig tandvård enligt samma regelverk som övriga personer i Sverige vilka omfattas av rätten till ersättning från Försäkringskassan from året de fyller 20 år. Kravet är svenskt personnummer samt att vara inskriven i Försäkringskassan. Debitering sker enligt gällande tandvårdstaxa. Om betalningsförmåga saknas kan patienten själv pröva om ekonomiskt bistånd för tandvårdsbehov kan erhållas genom Socialförvaltningen.
Flera av Folktandvården Blekinges allmäntandvårdskliniker har kö för nya patienter som önskar fullständigt omhändertagande. Den vårdsökande ska informeras om kölista och möjligheten att anlita privattandvården vid önskemål om fullständig undersökning och behandling.

Asylsökande, gömda och papperslösa barn- och ungdomar yngre än 18 år

Patienten erbjuds kostnadsfri behandling. Behandlingen syftar till smärtfrihet, inga infektioner, råd om egenvård samt fokus på de permanenta tändernas hälsa. Under rådande förhållande med bristande resurser måste vårdresurserna prioriteras till de med störst behov.
Steg 1: smärta och infektioner tas om hand
Steg 2: uppmuntran till god egenvård dagligen samt information Fluorid – Vila – Vatten.
Steg 3: fokus på de permanenta tänderna
Lämpligt arbetssätt är att inleda med Steg 1+2. Patienten kallas åter efter några månader för Steg 3.
Föräldrar och barnet/ungdomen själv ska informeras om egenansvaret för tand- och munhälsan.

EU-medborgare utan betalningsförmåga

Vuxen, dvs 18 år och äldre som saknar EU-kort och betalningsförmåga.

Vårdåtagande är att avhjälpa värk och akuta infektioner. Debitering 100%. Skulden avskrivs.

Barn- och ungdomar <18 år som saknar EU-kort och förälder som saknar EU-kort och betalningsförmåga.
Vårdåtagande är att avhjälpa värk och akuta infektioner. Debitering 100%. Skulden avskrivs.

Definitioner

Människor vi möter i vården - vad säger regelverket?

Personer som inte är folkbokförda i Sverige
Asylsökande

- Personer utan tillstånd
- EU-medborgare med/utan EU-kort
- EU-medborgare med/utan betalningsförmåga
- Personer med uppehållstillstånd som ännu inte är inskrivna i Försäkringskassan, ex anhöriginvandrare och personer som bor kvar på Migrationsverkets boende trots att uppehållstillstånd finns.

Lagar som anger rättigheter och skyldigheter

1. **Tandvårdslag (1985:125)**
   Omedelbar vård ska ges oavsett betalningsförmåga och medborgarskap.

2. **Lag (2008:344) om hälso-och sjukvård åt asylsökande m.fl.**
   Utländsk medborgare som tagit sig till Sverige och begärt skydd mot förföljelse men som ännu inte fått sin ansökan slutligt prövad av Migrationsverket och/eller migrationsdomstol.

   Rättighet
   Barn (innan man fyllt 18 år): rätt till samma tandvård som alla barn i Sverige
   Vuxna (från det att man fyllt 18 år): omedelbar tandvård och tandvård som inte kan anstå.

   Skyldighet
   Ska alltid uppvisa giltigt LMA-kort eller kvitto på asylansökan vid besöket.

3. **Lag (2013:407) om hälso-och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd**
   Personer som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd är ett samlingsnamn för gömda och papperslösa.
   Gömda är personer som har fått avslag på sin asylansökan och vistas i Sverige utan tillstånd, är känd för myndigheterna.
   Papperslösa är personer i Sverige som är okänd för myndigheterna, finns inga papper. Har ej sökt asyl.

   Rättighet (samma som för asyl)
   Barn (innan man fyllt 18 år): rätt till samma tandvård som alla barn i Sverige
   Vuxna (från det att man fyllt 18 år): omedelbar tandvård och tandvård som inte kan anstå.

4. **Utlänningslag (2005:716)**
   EU-medborgare med/utan EU-kort.
   EU-medborgare som har egen försörjning/inte har egen försörjning.

   Rättighet
   -**med giltigt EU-kort** rätt till akut tandvård till samma patientavgifter som personer som är bosatta i Sverige.
   -**utan giltigt EU-kort** –betalar 100%

   Enligt Tandvårdslag (1985:125) Omedelbar vård ska ges oavsett betalningsförmåga. Omedelbar vård betyder att avhjälpa smärta och akuta infektioner.